



МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ОХОРОНИ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

ПАСПОРТ
об'єкта культурної спадщини

Курганний могильник II
м. Комсомольськ, Комсомольська міська рада, Полтавська область

(найменування об'єкта)

Вид	Тип	Категорія пам'ятки
Археологічний	Комплекс	На державний облік не взято

1. Дата утворення об'єкта:

IV-I тис. до н.е., епоха енеоліту – раннього залізного віку.

2. Місцезнаходження об'єкта:

Комсомольська міська рада, Полтавська область, мікрорайон (селище) Піддубне, за 2,58 км на північ-північний захід (азимут 346°) від залізничної платформи «ст. «Вантажна» («Погрузочна»)» та роздоріжжя автотрас Комсомольськ-Дмитрівка і Комсомольськ-Кременчук, за 1,10 км на південний схід (азимут 129°) від залізничного переїзду з гілкою залізниці на Редутський гранкар'єр, за 0,45 км на північний захід (азимут 242°) від південного кута обвалування складів Спеціалізованого цеху виконання вибухових робіт ВАТ «Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат», за 5,72 км на північ (азимут 346°) від приміщення виконкому Комсомольської міської ради,

Географічні координати умовних центрів насипів:

№ точки	Координати умовних центрів насипів, градуси, мінути, секунди (datum VGS 84)	
	N	O
1	49° 3'29.16"	33°36'42.08"
2	49° 3'29.06" (орієнтовно)	33°36'45.15" (орієнтовно)

Під'їзд з м. Полтави: автотрасою Р-17 Суми – Полтава – Олександрія, у напрямку на Кременчук, до с. Дмитрівка, далі — до м. Комсомольська, депо далі — за залізничний переїзд поряд із залізницею на Редутський гранітний кар'єр, наостанок — пішим ходом вздовж залізничного полотна.

3. Охоронний № пам'ятки:

Охоронний номер не присвоєно.

4. Дати і № документів, відповідно до яких об'єкт узятो на державний облік та визначено категорію пам'ятки:

5. Наявність охоронних дошок, охоронних знаків, інших інформаційних написів, позначок:

Охоронна дошка не встановлена.



6. Власник:

Земельна ділянка, зайнята пам'яткою, перебуває у державній власності за межами населених пунктів, у складі земель запасу.

7. Користувач:

Комсомольська міська рада: 39800, Полтавська область, м. Комсомольськ вул. Миру, 24, тел: +380 (5348) 21463, +380 (5348) 31944. Міський голова: Супрун Сергій Андрійович.

8. Охоронний договір:

Охоронний договір не укладено.

9. Функціональне використання:

Сучасне	Первісне	Інші (протягом часу існування об'єкта)
Сінокоси	Насипи над похованнями	Пункт тріангуляції

10. Історичні дані про об'єкт:

Невеликий курганий могильник у складі 2-х насипів споруджений, як і більшість курганів лівобережжя р. Псел, в якості поховально-культових споруд із ґрунту над стародавніми похованнями, з їх поступовим підсипанням, починаючи від доби пізнього енеоліту – раннього бронзового віку.

Найбільший курган групи відкритий Г.М. Некрасовою 1986 р. (молодший науковий співробітник Інституту археології АН УРСР, розвідки з укладання археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури» по Полтавській області).

Як могильник об'єкт обстежувався 2003 р. О.Б. Супруненьком, І.М. Кулатовою та К.М. Мироненком (директор, завідувач відділом та головний хранитель Центру охорони та досліджень пам'яток археології УК ПОДА), під час розвідок з підготовки археологічної частини «Зводу пам'яток історії та культури» по Полтавській області.

У 2008 р. відвідувався О.Б. Супруненьком з метою підготовки матеріалів до випуску частини тома «Зводу пам'яток історії та культури» по території Комсомольської міської ради (Центр охорони та досліджень пам'яток археології). Востаннє оглядався В.В. Лямкіним восени 2010 р. з метою підготовки матеріалів до паспортизації цього комплексу (Полтавська археологічна експедиція Державного підприємства «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України).

З будівництвом міста Комсомольська та залізниці до нього від станції «Потоки», автотраси до наддніпрянського міста на початку 1970-х рр., кургани опинилися зліва (на схід) від цих транспортних магістралей і лінії високовольтних електромереж. Насипи ніколи не розорювалися, залишаючись задернованими. Більший курган групи має сліди давно не відновлюваного пункту тріангуляції на вершині.

На топографічних картах-«триверстовках» 1869 р. і 1918-1922 рр. на місці розташування могильника показаний один, певно, найбільший, насип кургану.

На дрібномасштабній карті М-36-104-В-в-2, складеній за геодезичними зйомками 1953 р., міститься позначка лише найбільшого курганного насипу з відносним значенням висоти 2,4 м, абсолютним — 69,8 м. Цей же курган позначений на сучасній топографічній дрібномасштабній карті М 1:10 000 см Х-39-63-А-а-4 як курганий насип з відносною висотою 2,5 м з пунктом тріангуляції на вершині, а на основі мірилом М 1:50 000 см на цьому ж місці міститься позначка кургану з відносною висотою 2 м та абсолютною 69,8 м.

На сучасній топографічній карті М 1:100 000 см М 36-104 також значиться лише найбільший насип кургану з відносною висотою 2 м. На топографічній основі масштабу 1:50 000 см останніх років є позначка лише одного насипу кургану.

У наукових звітах комплекс носить назву «Група курганів II поблизу мікрорайону Піддубне». Археологічні розкопки не проводилися.



11. Відомості про сучасний стан об'єкта:

Розташування об'єкта і його роль в навколишньому середовищі	Кургани споруджені посеред незначного підвищення другої надзаплавної тераси лівого берега р. Псла, висотою 4,2 м над рівнем заплави, оточеного пересохлою старицею. Більший курган є однією з помітних домінант навколишнього частково залісненого ландшафту. По краях цього пагорбу знаходяться зарості кущів та поодинокі дерева. Кургани є виразною археологічною пам'яткою, доступною для огляду, яскравим свідченням заселеності Нижнього Прип'їлля у віддалені історичні епохи. Наукове значення цих об'єктів ще більше підсилюється їх непорушеністю та задернованістю, розташуванням у молотовому рідколіссі — місці відпочинку жителів Комсомольська.									
Ландшафт	Ландшафт на місці розташування комплексу археологічних об'єктів — рівнинний надзаплавний, вкритий незначними піщаними підвищеннями надгирлових льодовикових наливів Псла. Зайнятий поодинокими деревами, кущами над берегами стариць, вкритий лучно-степовою та лісовою рослинністю (лісонасадження 1960-х рр.). З новітніх втручань антропогенного характеру з південного заходу від курганів, за 100 м, можна назвати лише високовольтну лінію електромереж, а дещо далі — насип залізниці. Наявність курганів в околицях Комсомольська є безперечним нагадуванням про реальні історичного минулого краю.									
Опис об'єкта	Могильник складається з двох задернованих насипів, висотою 0,6 і 2,4 м, діаметром 20 та 30 м. Насипи курганів розташовані в широтно зорієнтовану лінію, за 60 м один від одного. Західніше розташований більший із них (№ 1). Він має виразну круглу в плані і сегментоподібну в перетині форму, з пологими схилами. Його висота — 2,4 м, діаметр — 28 x 30 м. Насип задернований, біля центру росте груша-дичка. На поверхні збереглися острівці ковили волосистої та ін. рідкісних степових рослин. З північного боку помітні рештки лисячої нори. Навколо кургану є сліди широкої кільцевої заглибини, зовнішнім діаметром близько 40 м, шириною понад 5-6 м і глибиною 0,15-0,20 м від рівня сучасної денної поверхні. Остання — рештки вибірки ґрунту від одного з етапів спорудження кургану у давнину. Раніше на кургані розміщувався пункт тріангуляції. Зі східного боку знаходиться менший, більш розплилий курган (№ 2), також округлої в плані форми, що має висоту 0,6 м та діаметр 20 м. На ньому збереглося значно більше скупчень ковили. Обмірні характеристики курганів подаються нижче у таблиці. <table><tr><th>№ п/п</th><th>Висота (м)</th><th>Діаметр (м)</th></tr><tr><td>1</td><td>2,40</td><td>28 x 30</td></tr><tr><td>2</td><td>0,60</td><td>20</td></tr></table> Зі знахідок біля насипів виявлені кілька дрібних уламків ліпного посуду ямно-катакомбного часу доби раннього бронзового віку.	№ п/п	Висота (м)	Діаметр (м)	1	2,40	28 x 30	2	0,60	20
№ п/п	Висота (м)	Діаметр (м)								
1	2,40	28 x 30								
2	0,60	20								
Перебудови, втрати й історичні нашарування	Кургани, крім суто природних руйнацій від часу спорудження, мають лише пошкодження внаслідок діяльності землерийних тварин і втрати рослинного покриву, спричинені випасанням кіз.									
Наявність творів мистецтва	Твори мистецтва на території комплексу (нерухомі), або ті, що надають зображення об'єктів, відсутні.									
Опис території об'єкта	Група курганів займає підвищення другої тераси лівого берега р. Псел, одну з найвищих ділянок надзаплави в окрузі. Вся територія									



	пагорба з насипами задернована, має легкий нахил в бік стариці.
Загальна оцінка технічного стану об'єкта, дата, № акта технічного стану	Основним матеріалом для побудови насипів був ґрунт, можливо, для окремих поховальних комплексів могли використовуватися каміння і дерево. Загальний стан комплексу добрий. Обидва кургани належать до числа рідкісних археологічних об'єктів, що ніколи не розорювалися. Акт обстеження технічного стану від 02 жовтня 2010 р. додається.
Наявність інженерних мереж та інженерного обладнання	На вершині кургану № 1 могильника, в масиві насипу, мають зберігатися залишки стовпів тріангуляційного знаку.
Дата і № довідки про майнову цінність об'єкта, найменування організації, яка провела оцінку, вартість в гривнях	Майнова цінність не визначена.

12. Перелік складових (для комплексу (ансамблю), визначного місця):

1. Курган № 1. 2. Курган № 2.

13. Територія об'єкта:

Площа	Площа, яку займають кургани, становить 0,0974 га. Зокрема: курган № 1 — 0,0660 га; курган № 2 — 0,0314 га.
Опис меж території об'єкта	На північ від могильника, за 40 м, знаходиться русло пересохлої стариці, зі сходу — схил підвищення, із заходу — масиви кущів вздовж схилу пагорбу. Сусідні землекористувачі: насипи курганів оточені землями запасу Комсомольської міської ради.

14. Оцінка антропологічної, археологічної, естетичної, етнографічної, історичної, мистецької, наукової чи художньої цінності об'єкта:

Якості об'єкта, завдяки яким він набуває культурної цінності як пам'ятка	Пам'ятка відповідає критерію автентичності і має наукове історико-археологічне значення як давній некрополь племен доби енеоліту – раннього бронзового віку, зовсім не пошкоджений розорюванням. Крім того, насипи, як релікти історичного ландшафту цієї території є унікальними за збереженістю зразками типових «середнього» і «малого» розміру курганів Нижньопільського мікрорегіону. Для предмету охорони пам'ятки важливим є збереження масивів насипів від розорювання, втрати рослинного покриву, не допущення руйнування під час можливого прокладання комунацій.
---	--

15. Зони охорони пам'ятки:

Організація-розробник науково-проектної документації	Зона охорони визначного місця не визначена.
Дата розроблення науково-проектної документації	



Дата і номер документа про затвердження науково-проектної документації	
Короткий опис меж зон охорони із зазначенням площі кожної зони	Проект меж охоронної зони не затверджено. Рекомендована охоронна зона охоплює територію зі смугою навкруги піл курганів могильника в межах 15 м, де не повинні проводитися ніякі земляні роботи.

16. Наявність науково-дослідної та науково-проектної документації на об'єкті:

Найменування документації	Рік розроблення	Автор (організація)	Місце зберігання, інв. №
Науковий звіт	1986	Лугова Л.М., Мельникова І.С., Некрасова Г.М.	Науковий архів Інституту археології НАН України (ІА НАНУ), м. Київ, фонд експ., 1986/306, № 24801; НА Центру охорони та досліджень пам'яток археології УК Полтав. ОДА (ЦОДПА), фонд експ., справи 15-15а.
Науковий звіт	2003	Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М.	Науковий архів ІА НАНУ, фонд експ., 2005 р.; Науковий архів ЦОДПА, фонд експ., справа 355.
Науковий звіт	2008	Супруненко О.Б., Шерстюк В.В.	Науковий архів ІА НАНУ, фонд експ., 2008 р.; НА ЦОДПА, фонд експ., спр. 540.

17. Дослідницькі й реставраційні роботи на об'єкті:

Найменування робіт	Рік проведення	Замовник	Автор, проектна організація	Підрядна організація
Археологічні розвідки	1986	Українське товариство охорони пам'яток історії та культури, м.Київ, вул. І. Мазепи, 20, корп. 19	Г.М. Некрасова	Інститут археології Академії наук УРСР, сучасна адреса: м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 12
Археологічні розвідки	2003	Управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Жовтнева, 45	О.Б. Супруненко, І.М. Кулатова, К.М. Мироненко	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37
Археологічні розвідки	2008	Управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Жовтнева, 45	О.Б. Супруненко, В.В. Шерстюк	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37



Обміри, фотозйомка	2010	Центр охорони та досліджень пам'яток археології управління культури Полтавської ОДА, м. Полтава, вул. Комсомольська, 37	В.В. Лямкін	Державне підприємство «Науково-дослідний центр «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України, м. Київ, просп. Героїв Сталінграда, 12
-----------------------	------	---	-------------	--

18. Основні джерела відомостей про об'єкт:

Археологічні матеріали	Знахідки з обстежень кургану до музейно-фондових колекцій не бралися.
Іконографічні матеріали	Іконографічні матеріали відсутні.
Архівні матеріали	1. Луговая Л.Н., Мельникова И.С., Некрасова А.Н. Отчет об археологических исследованиях разведотряда Полтавского краеведческого музея в составе ЛСРЭ ИА АН УССР на территории Полтавской области в 1986 году // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 15-15а. — Арк. 53 (с. Дмитрівка, курган № 33). 2. Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М. Звіт про археологічні розвідки в окрузі м.Комсомольськ з підготовки археологічної частини „Зводу пам'яток історії та культури” в 2002-2003 рр. // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 355. — Арк. 13. — Рис. 3:19; 17. 3. Супруненко О.Б., Шерстюк В.В. Звіт про археологічні обстеження на території Комсомольської міської ради Полтавської області в 2008 р. (з підготовки «Зводу пам'яток історії та культури») // НА ЦОДПА. — Ф.е. — Спр. 540. — Арк. 32-33. — Рис. 4:7; 13:32; 16.
Бібліографічні та картографічні матеріали	4. Карта: в 1 дюйме 3 версты. Ряд XXV. Лист 12. Губ. Екатеринославской, Херсонской и Полтавской / Часть Херсонс. губ. исправл. 1869 г. // НА ЦОДПА. — Ф. 7 к/м. — Спр. 15. — Арк. 14. 5. Карта: М-36-104-В-в-2. — М 1:10 000 / Главное управление геодезии и картографии МВД СССР. — Комбинированная съемка 1953 г. — Отпечатано в 1955 г. 6. Карта: Х-39-63-А-а-4. — М 1:10 000. — Съемка 1982 г. 7. Карта: Генеральный штаб. — М-36-104. Комсомольськ. — М 1:100 000. — Состояние местности на 1982 г. — Изд. 1983 г. 8. Атлас Днепродзержинского и Днепровского водохранилищ. М 1:50 000. — Киев: Киевская военно-топографическая фабрика, 2004. — С. 8. 9. Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М. Археологічні пам'ятки околиць Комсомольська // Археологічний літопис Лівобережної України. — Полтава, 2004. — № 1-2 (15-16). — С. 18, 23. — № 21. — Рис. 1:21; 13. 10. Супруненко О.Б., Кулатова І.М., Мироненко К.М., Артем'єв А.В., Маєвська С.В. Старожитності околиць Комсомольська. — Київ-Полтава: Археологія, 2005. — Частина І. — С. 18, 23. — Рис. 1:21; 13. 11. Супруненко О.Б. Курганна група II [Піддубне, мікрорайон] // Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада. — Київ-Полтава: Полтавський літератор, 2008. — С. 69-70. — № 32.



19. До паспорта додаються графічні матеріали та фотофіксація:

Найменування	Кількість	Дата виконання	Виконавець
Картосхема розташування курганного могильника та інших пам'яток археології на території Дмитрівської сільської та Комсомольської міської рад (основа: <i>Звід пам'яток історії та культури України. Полтавська область: Комсомольська міська рада. — Київ-Полтава: Полтавський літератор, 2008. — С. 14</i>).	1	2008	Менчинська Т.В., Тимошук А.І.
Картосхема розташування курганного могильника (основа: <i>Атлас Днепродзержинского и Днепровского водохранилищ. М 1:50 000. — Киев: Киевская военнотопографическая фабрика, 2004</i>).	1	2010	Шерстюк В.В.
Місце розміщення курганного могильника на космічному фотознімку (програма «Google Earth 5.2.1. 1588»).	1	2010	Шерстюк В.В.
Генеральний план місцезнаходження курганного могильника.	1	2010	Менчинська Т.В., Супруненко О.Б.
План курганного могильника із позначенням пропонованої охоронної зони.	1	2010	Менчинська Т.В., Шерстюк В.В.
Загальний вигляд кургану № 1 могильника, з південного заходу.	1	2003	Супруненко О.Б.
Насип кургану № 1 могильника, із заходу – південного заходу.	1	2010	Лямкін В.В.
Загальний вигляд кургану № 2 могильника, з північного заходу.	1	2010	Лямкін В.В.

Паспорт склали:

Посада та назва організації	Спеціальність, кваліфікаційний рівень	Прізвище, ініціали	Підпис	Дата складання
Заступник директора ДП НДЦ «Охоронна археологічна служба України» Інституту археології НАН України по Полтавській обл., заслужений працівник культури України	кандидат історичних наук, старший науковий співробітник	О.Б.Супруненко		11.11.2010

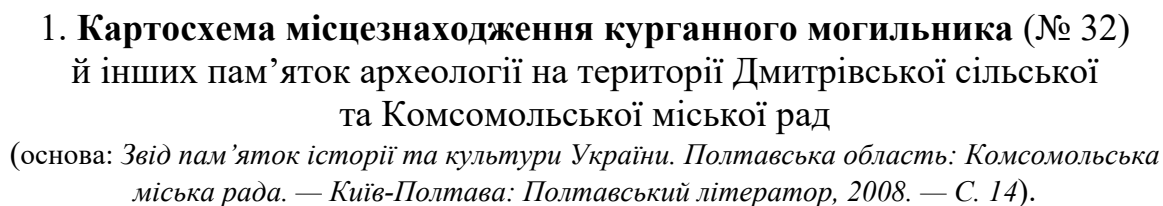
**Директор ДП НДЦ «ОАСУ»
Інституту археології НАН України,
доктор історичних наук, професор**

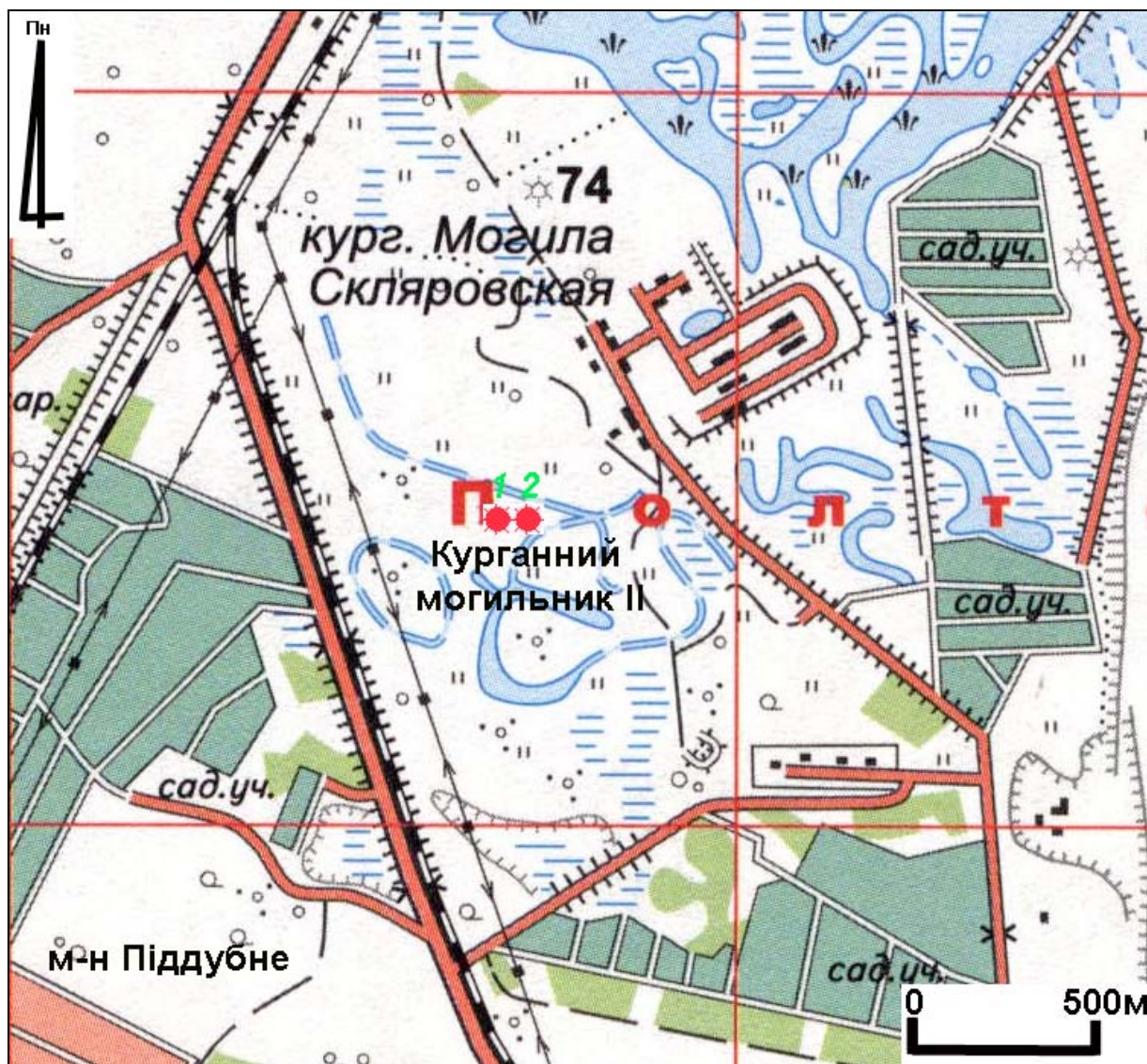
Д.Н. Козак

**Керівник органу охорони культурної спадщини —
Начальник управління культури Полтавської облдержадміністрації
Г.І. Фасій**

(ініціали, прізвище, підпис, печатка)







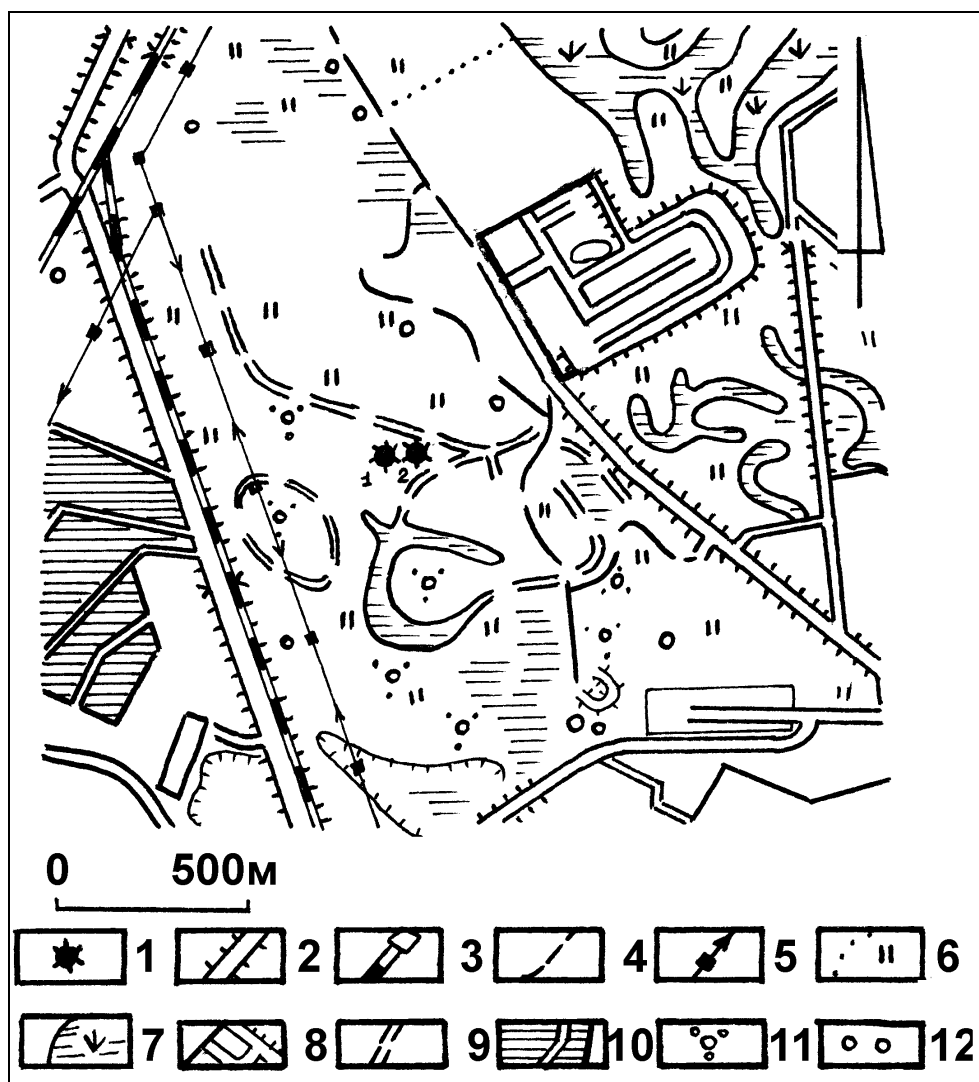
2. Детальний план-схема розташування курганного могильника
(основа: Атлас Днепродзержинского и Днепровского водохранилищ. М 1:50 000. — Киев:
Киевская военно-топографическая фабрика, 2004).





**3. Вигляд місця розташування курганного могильника
на космічному фотознімку**
(програма «Google Earth 5.2.1.1588»).

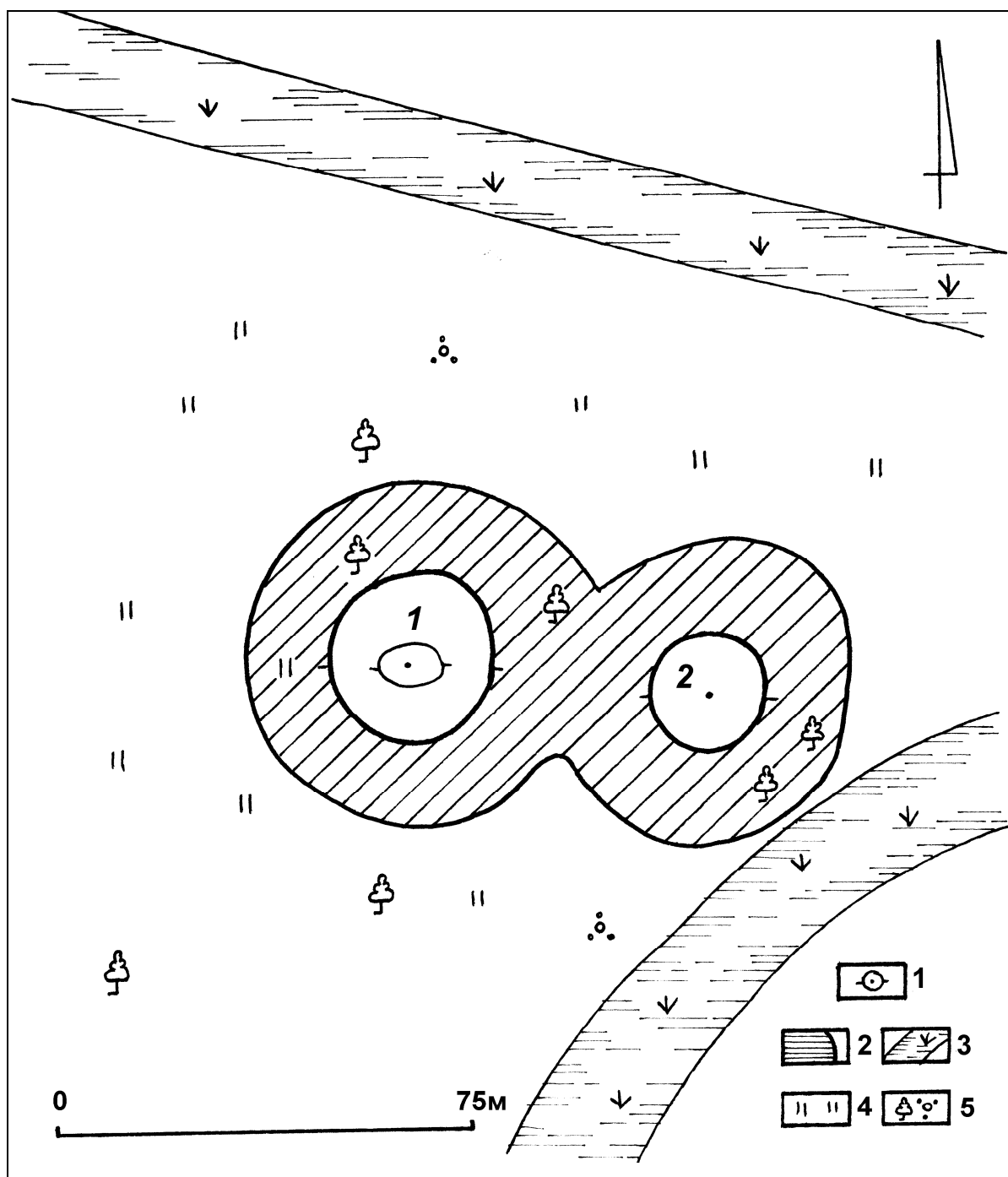




4. Генеральний план місцезнаходження курганного могильника.

Умовні позначення: 1 – курган; 2 – дороги з твердим покриттям, підсіпки;
 3 – залізниця, станції; 4 – ґрунтові дороги; 5 – лінії електромереж; 6 – луки; 7 – болота;
 8 – склади та їх обвалування; 9 – стариці; 10 – дачні масиви; 11 – чагарники;
 12 – лісосмуги.





5. План кургану із позначенням охоронної зони.

Умовні позначення: 1 – кургани; 2 – охоронна зона; 3 – стариці і болота;
4 – луки; 5 – дерева та чагарники.





6. Загальний вигляд кургану № 1 могильника, з південного заходу.



7. Насип кургану № 1 могильника, із заходу – південного заходу.



8. Загальний вигляд кургану № 2 могильника, з північного заходу.